

Realizator projektu:
Fundacja im. Królowej Polski św. Jadwigi
ul. Wczasowa 8 a, 62-040 Puszczykowo
tel. + 48 61 898 30 68
www.jadwiga.org

SUBREGION KALISKI
OWES

Znaczenie i potrzeba utworzenia Strategii Rozwoju Ekonomii Społecznej na terenie powiatu kaliskiego i miasta Kalisz

Raport końcowy

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

Realizator projektu:
Fundacja im. Królowej Polski św. Jadwigi
ul. Wczasowa 8 a, 62-040 Puszczykowo
tel. + 48 61 898 30 68
www.jadwiga.org

SUBREGION KALISKI
OWES

Spis treści

Wstęp	3
I. Metodologia	4
1. Cele badawcze	4
2. Metody i techniki badawcze.....	4
3. Podstawowe pojęcia.....	5
II. Analiza dokumentów.....	6
1. Ekonomia społeczna a prawo, strategie i programy obowiązujące w Polsce	6
2. Miejsce ekonomii społecznej w dokumentacji samorządów terytorialnych	8
2.1. Ekonomia społeczna w regionalnych dokumentach strategicznych	8
2.2. Ekonomia społeczna w dokumentacji samorządów lokalnych	13
Podsumowanie	16
III. Ekonomia społeczna na terenie powiatu ostrowskiego.....	18
1. Diagnoza stanu ekonomii społecznej na terenie powiatu ostrowskiego	18
1.1. Opinia na temat stanu ekonomii społecznej w powiecie ostrowskim	19
2. Czynniki rozwoju ekonomii społecznej.....	20
2.1. Czynniki wewnętrzne.....	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
2.2. Podmioty otoczenia PES	20
2.3. Sytuacja społeczno-gospodarcza.....	24
Podsumowanie	25
IV. Strategia Rozwoju Ekonomii Społecznej.....	27
1. Spodziewane rezultaty	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
2. Forma i realizacja Strategii Rozwoju Ekonomii Społecznej	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
Podsumowanie	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
Rekomendacje.....	28

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

Realizator projektu:
Fundacja im. Królowej Polski św. Jadwigi
ul. Wczasowa 8 a, 62-040 Puszczykowo
tel. + 48 61 898 30 68
www.jadwiga.org

SUBREGION KALISKI
OWES

Wstęp

Ekonomia społeczna jeszcze kilkanaście lat temu była mało mówiącym pojęciem pojawiającym się co jakiś czas przy okazji rozmów na temat wykluczenia społecznego, integracji społecznej i włączania społecznego. Dziś, dzięki przyjętej polityce Unii Europejskiej wobec ubóstwa i wykluczenia społecznego oraz zaangażowaniu przedstawicieli sektora obywatelskiego, ekonomia społeczna zyskuje coraz większe znaczenie. W 2014 roku uchwalony został Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej 2014-2020, opisujący planowane działania w celu wzmocnienia tego sektora. Celem strategicznym Programu jest założenie, by do 2020 roku podmioty ekonomii społecznej stały się ważnym elementem aktywizacji osób w trudnej sytuacji na rynku pracy oraz dostarczały usług użyteczności publicznej we wspólnotach samorządowych. W strategiczne założenia KPRES wpisuje się Regionalny Program Rozwoju Ekonomii Społecznej w Województwie Wielkopolskim na lata 2013-2020, który jest programem wojewódzkim w zakresie rozwoju ekonomii społecznej.

Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej prowadzony przez Fundację im. Królowej Polski Św. Jadwigi realizuje szereg działań wspierających rozwój ekonomii społecznej w subregionie kaliskim, w tym na terenie miasta Kalisz. Jednym z działań, mającym zapewnić wsparcie istniejącym przedsiębiorstwom ekonomii społecznej oraz ogólny rozwój ekonomii społecznej, są badania prowadzone w kierunku rozpoznania znaczenia i potrzeby włączenia ekonomii społecznej w plany rozwoju lokalnych samorządów.

Strategia Rozwoju Ekonomii Społecznej będąca przedmiotem badań, rozumiana powinna być jako perspektywiczny plan, który określa strategiczne cele rozwoju ekonomii społecznej, wytycza kierunki działania w postaci celów i zadań operacyjnych oraz wskazuje środki finansowe i ich źródła niezbędne do realizacji przyjętych celów i zadań. Prace związane z tworzeniem strategii stanowiąby realizację działań i zobowiązań wynikających z Partnerstwa na rzecz rozwoju ekonomii społecznej w powiecie ostrowskim.

Niniejszy raport składa się z czterech części. Pierwsza dotyczy metodologii badań, opisuje przyjęte cele badawcze, wykorzystywane metody i techniki oraz próbę badawczą. Dodatkowo przedstawia definicje oraz wyjaśnia pojęcia wykorzystywane w raporcie. Druga część zawiera wyniki analizy dokumentów *desk research* programów i strategii obowiązujących w Polsce, w podziale na szczebel krajowy, regionalny, powiatowy i gminny. Trzeci rozdział opisuje stan ekonomii społecznej w powiecie ostrowskiego oraz czynniki ją kształtujące. Czwarty przedstawia oczekiwania przedstawicieli podmiotów ekonomii społecznej i jego otoczenia wobec Strategii Rozwoju Ekonomii Społecznej. Dotyczą one kwestii formalnych i organizacyjnych, związanych z tworzeniem już samej strategii.

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

Realizator projektu:
Fundacja im. Królowej Polski św. Jadwigi
ul. Wczasowa 8 a, 62-040 Puszczykowo
tel. + 48 61 898 30 68
www.jadwiga.org

SUBREGION KALISKI
OWES

I. Metodologia

1. Cele badawcze

Głównym celem badawczym, który przyświecał tym badaniom, była odpowiedź na pytanie czy na terenie miasta Kalisz pojawia się zapotrzebowanie na utworzenie Strategii Rozwoju Ekonomii Społecznej oraz, w przypadku pozytywnej odpowiedzi, jakie są oczekiwania wobec tego dokumentu. Cele szczegółowe obejmowały:

- a) nawiązania do ekonomii społecznej w strategiach, programach Starostwa Powiatowego i Urzędu Miasta;
- b) diagnozę stanu rozwoju ekonomii społecznej na terenie powiatu kaliskiego i miasta Kalisz;
- c) diagnozę czynników determinujących rozwój ekonomii społecznej na terenie miasta Kalisz;
- d) zapotrzebowanie ze strony PES, Urzędu Miasta na powstanie Strategii;
- e) oczekiwania względem Strategii;
- f) poznanie gotowości do współpracy i współtworzenia Strategii.

2. Metody i techniki badawcze

W przeprowadzanych badaniach wykorzystane zostały trzy techniki pozyskiwania danych. Pierwszą z nich jest analiza danych zastanych (*desk research*).

Przeprowadzona została analiza jakościowa. Szczególną uwagę zwracano na to, czy w dokumentach są zapisy dotyczące ekonomii społecznej, lub czy jest mowa o celach, nie nawiązujących wprost do ekonomii społecznej, jednak stanowiących dla niej potencjalny obszar działań.

Drugą techniką pozyskiwania informacji był wywiad focusowy.. Rozmówcami wywiadów byli:

- Dyrektor Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kaliszu, Kierownik Klubu Integracji Społecznej w Kaliszu
- Naczelnik Wydziału Strategii i Rozwoju w UM Kalisz
- Naczelnik Spraw Społecznych i Mieszkaniowych w UM Kalisz
- Kierownik Referatu Obsługi Projektów Powiatowego Urzędu Pracy w Kaliszu
- Kierownik Centrum Aktywizacji Zawodowej Powiatowego Urzędu Pracy w Kaliszu

Trzecią zastosowaną techniką badań był wywiad indywidualny (*In-Depth Interview*), przeprowadzony został z Dyrektorką Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kaliszu.

W części analitycznej, omawiającej wyniki badań, w celu zachowania anonimowości cytowane wypowiedzi nie będą wskazywały na autora, będzie to miało miejsce jedynie w przypadku, gdy poznanie pełnionej przez rozmówcę funkcji będzie konieczne dla zrozumienia kontekstu wypowiedzi.

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

Realizator projektu:
Fundacja im. Królowej Polski św. Jadwigi
ul. Wczasowa 8 a, 62-040 Puszczykowo
tel. + 48 61 898 30 68
www.jadwiga.org

SUBREGION KALISKI
OWES

3. Podstawowe pojęcia

Przez lata pojęcie ekonomii społecznej było jednym z bardziej dyskusyjnych terminów w Polsce. Wątpliwości związane ze sporem definicyjnym ustały po pojawieniu się Krajowego Programu Rozwoju Ekonomii Społecznej. W wyniku prac Zespołu i dyskusji w środowisku organizacji obywatelskich wypracowano polską definicję ekonomii społecznej. W niniejszym raporcie przyjęto rozumienie definicji zawartych w KPRES. **Ekonomia społeczna** rozumiana jest jako:

„Sfera aktywności obywatelskiej, która poprzez działalność ekonomiczną i działalność pożytku publicznego służy: integracji zawodowej i społecznej osób zagrożonych marginalizacją społeczną, tworzeniu miejsc pracy, świadczeniu usług społecznych, użyteczności publicznej (na rzecz interesu ogólnego) oraz rozwojowi lokalnemu.”¹

Według przyjętej definicji w sferze ekonomii społecznej działają **podmioty ekonomii społecznej**, należące do czterech głównych grup:

- a) przedsiębiorstwa społeczne, będące fundamentem ekonomii społecznej;
- b) podmioty reintegracyjne, służące reintegracji społecznej i zawodowej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, tj. Zakłady Aktywności Zawodowej, Warsztaty Terapii Zajęciowej, Centra Integracji Społecznej, Kluby Integracji Społecznej;
- c) podmioty działające w sferze pożytku publicznego, które prowadzą działalność ekonomiczną i zatrudniają pracowników, choć ich aktywność nie jest oparta na ryzyku ekonomicznym. Są to organizacje pozarządowe prowadzące działalność odpłatną i nieodpłatną pożytku publicznego; podmioty te mogą stać się przedsiębiorstwami społecznymi, o ile podejmą działalność gospodarczą w pewnym zakresie, podejmując również zobowiązania statutowe odnośnie do dystrybucji zysku;
- d) podmioty sfery gospodarczej, które tworzone były w związku z realizacją celu społecznego bądź, dla których leżący we wspólnym interesie cel społeczny jest racją bytu działalności komercyjnej. Są to podmioty, które nie posiadają wszystkich cech przedsiębiorstwa społecznego. Grupę tę można podzielić na cztery podgrupy:
  - organizacje pozarządowe prowadzące działalność gospodarczą, z której zyski wspierają realizację celów statutowych,
  - Zakłady Aktywności Zawodowej,
  - spółdzielnie, których celem jest zatrudnienie,
  - pozostałe spółdzielnie o charakterze konsumenckim i wzajemnościowym.²

¹ Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej s.15.

² Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej, s.15.

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

Realizator projektu:
Fundacja im. Królowej Polski św. Jadwigi
ul. Wczasowa 8 a, 62-040 Puszczykowo
tel. + 48 61 898 30 68
www.jadwiga.org

SUBREGION KALISKI
OWES

II. Analiza dokumentów

Diagnoza miejsca, które jest przypisane ekonomii społecznej w strategicznym zarządzaniu gminą i powiatem wymagała przeprowadzenia szczegółowej analizy dokumentów, które bezpośrednio czy też pośrednio do niej nawiązują. Pierwsza część przedstawia strategię i programy na szczeblu krajowym oraz ustawy, które stanowią kontekst i tło wszelkich działań związanych z tworzeniem ekonomii społecznej w Polsce. Szczegółową analizę dokumentów strategicznych przeprowadzono na szczeblu regionalnym, powiatowym oraz gminnym. Ta część badań pozwoliła stwierdzić, w jakim stopniu przy rozwiązywaniu problemów społecznych, wykorzystywane są instrumenty ekonomii społecznej oraz jaka część działań strategicznych ma celu na wspieranie tego sektora.

1. Ekonomia społeczna a prawo, strategię i programy obowiązujące w Polsce

Ekonomia społeczna, ze względu na swoje cele i funkcję, staje się nowym sojusznikiem władz publicznych w zwalczaniu wykluczenia społecznego.³ Dowodem tego są liczne odwołania do ekonomii społecznej w nowopowstających krajowych strategiach i programach, a także powstanie długo oczekiwanego Krajowego Programu Rozwoju Ekonomii Społecznej.

Prawo, strategię i programy polityki przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu w Polsce
<ul style="list-style-type: none">
Dokumenty strategiczne uwzględniające kwestię walki z wykluczeniem społecznym
Strategia Rozwoju Kraju 2020 (SRK)
Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego (SRKS)
Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego (SRKL)
Strategia Rozwoju Regionalnego (SRR)
<ul style="list-style-type: none">
Programy uwzględniające kwestię walki z wykluczeniem społecznym
Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu 2020 (KPPUiWS)
Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej (KPRES)
Program Operacyjny Wiedza-Edukacja-Rozwój (PO WER)
Regionalne Programy Operacyjne (RPO)
<ul style="list-style-type: none">
Ustawodawstwo uwzględniające kwestię walki z wykluczeniem społecznym
Ustawa o pomocy społecznej
Ustawa o zatrudnieniu socjalnym
Ustawa o spółdzielniach socjalnych
Ustawa o ochronie zdrowia psychicznego
Ustawa o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy

³ Magdalena Pakora „Ekonomia społeczna w polityce przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu w Polsce” w: Ekonomia Społeczna nr2/2014.

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

Realizator projektu:
Fundacja im. Królowej Polski św. Jadwigi
ul. Wczasowa 8 a, 62-040 Puszczykowo
tel. + 48 61 898 30 68
www.jadwiga.org

SUBREGION KALISKI
OWES

Ustawa o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych

Ustawa o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie

Tabela 1 .Prawo, strategie i programy polityki przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu w Polsce.

Aktywizacja poprzez pracę została „zaprogramowana” na poziomie Unii Europejskiej w strategii na rzecz zatrudnienia oraz przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu. Wyeksponowano ją także m.in. w Agendzie Społecznej z 2000 r. oraz w Odnowionej Agendzie Społecznej z 2008 r.

W programowanych działaniach, za wspólnotowymi dokumentami, pojawiała się kwestia sięgnięcia po potencjał rozwiązań aktywizujących, niosących wartość dodaną dla osób zagrożonych społecznie, a w szerszym wymiarze dla całego społeczeństwa. Wśród nich szczególne miejsce przyznano przedsiębiorstwom społecznym. Co istotne, ich znaczenie podkreśla się nie tylko we wzmacnianiu spójności społecznej, ale również w aspekcie świadczenia usług użyteczności publicznej oraz kreowania kapitału społecznego.⁴ Włączenie ekonomii społecznej w działania na rzecz ograniczania wykluczenia społecznego znalazło swoje odzwierciedlenie również w Strategii Rozwoju Kapitału Społecznego. W celu odnoszącym się do poprawy mechanizmów partycypacji społecznej i wpływu obywateli na życie publiczne wskazano, jako jeden z priorytetów, wzmocnienie integracji i solidarności społecznej.

W Strategii Rozwoju Kapitału Ludzkiego kwestię poprawy sytuacji osób zagrożonych wykluczeniem społecznym ujęto już na poziomie celu szczegółowego. Podobnie jak we wcześniej wspomnianych dokumentach, tak i tu, podkreśla się fundamentalne znaczenie aktywności zawodowej dla podnoszenia spójności społecznej oraz konieczność rozwijania innowacyjnych form pomocy osobom zagrożonym lub wykluczonym społecznie, w tym w formule przedsiębiorczości społecznej.⁵

W Krajowym Programie Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu ekonomia społeczna została wkomponowana w działania przewidziane aż w pięciu z sześciu założonych priorytetów. Polityka ograniczania wykluczenia społecznego angażuje już nie tylko służby publiczne, ale stara się realizować zaprogramowane działania w sposób partycypacyjny. W podobnej roli podmioty ekonomii społecznej upatrywane są w Krajowym Programie Rozwoju Ekonomii Społecznej. Dokument ten ma nie tylko wspierać rozwój ekonomii społecznej i działających na jej polu przedsiębiorstw, ale również stanowi on swego rodzaju katalog interwencji, które mają służyć realizacji Strategii Rozwoju Kapitału Społecznego w zakresie włączenia społecznego.

Realizacja Krajowego Programu Rozwoju Ekonomii Społecznej wymaga szeregu działań o wymiarze prawnym, organizacyjnym, finansowym i edukacyjnym, realizowanych przez wielu partnerów w ramach administracji publicznej oraz partnerstwa publiczno-społecznego. Istotnym elementem jest skorelowanie działań o charakterze krajowym z działaniami realizowanymi w regionach. Na poziomie krajowym realizowanych jest szereg działań o charakterze legislacyjnym, przygotowującym otoczenie

⁴ Strategia Rozwoju Kraju 2020, s.26.

⁵ Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego, s.40.

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

Realizator projektu:
Fundacja im. Królowej Polski św. Jadwigi
ul. Wczasowa 8 a, 62-040 Puszczykowo
tel. + 48 61 898 30 68
www.jadwiga.org

SUBREGION KALISKI
OWES

prawne, ponadto szereg działań organizacyjnych w zakresie koordynowania publicznych polityk administracji rządowej. Jednakże duża część kierunków interwencji publicznej powinna być realizowana w województwach i samorządach.

2. Miejsce ekonomii społecznej w dokumentacji samorządów terytorialnych

W rozdziale tym przedstawione są wyniki analizy dokumentów strategicznych i programów na szczeblu regionalnym, powiatowym i gminnym. Celem przeprowadzonej analizy było zbadanie tego, jak postrzegana jest ekonomia społeczna w dokumentacji samorządów oraz jaka przypisywana jest jej wartość. W badaniu przyjęto założenie, że dosłowne nawiązywanie w dokumentacji samorządów do ekonomii społecznej świadczy o jej znajomości i świadomości, jak istotną rolę odgrywa w walce z wykluczeniem społecznym.

2.1. Ekonomia społeczna w regionalnych dokumentach strategicznych

Analizie zostały poddane następujące dokumenty regionalne:

- a) Strategia Rozwoju Województwa Wielkopolskiego 2020,
- b) Strategia Polityki Społecznej dla Województwa Wielkopolskiego do roku 2020,
- c) Regionalny Program Rozwoju Ekonomii Społecznej 2013-2020,
- d) Regionalny Plan Działań na Rzecz Zatrudnienia 2017.

Wszystkie cztery dokumenty w całości, bądź też w części, opisują działania mające na celu walkę z marginalizacją, wykluczeniem społecznym oraz działania wspierające zatrudnienie w regionie, co w naturalny sposób odwołuje się do istoty ekonomii społecznej.

a) Strategia Rozwoju Województwa Wielkopolskiego 2020

Pod koniec grudnia 2012 r. Sejmik Województwa Wielkopolskiego uchwalił zaktualizowaną „Strategię Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do 2020 roku. Wielkopolska 2020”. Tym samym zakończony został proces aktualizacji strategicznego dla Wielkopolski dokumentu, który od 2005 roku tworzył podstawę programów, działań i projektów na rzecz rozwoju województwa.

W czasie, gdy aktualizacja strategii była uchwalana, nie było jeszcze Regionalnego Programu Rozwoju Ekonomii Społecznej ani Krajowego Programu Rozwoju Ekonomii Społecznej, a sama ekonomia społeczna nie była jeszcze tak popularna. Jednak w SRWW pojawiają się nawiązania do ekonomii społecznej, która określana jest gospodarką społeczną. Poza jej obecnością w planie strategicznym, który jest najważniejszą częścią strategii, nawiązania do niej pojawiają się również w diagnozie gospodarki i otoczenia, sfery społecznej oraz w analizie SWOT. Opisywana jest ona jak ważny instrument rozwiązywania problemów społecznych, który należy umacniać, między innymi poprzez budowanie wielosektorowych partnerstw.

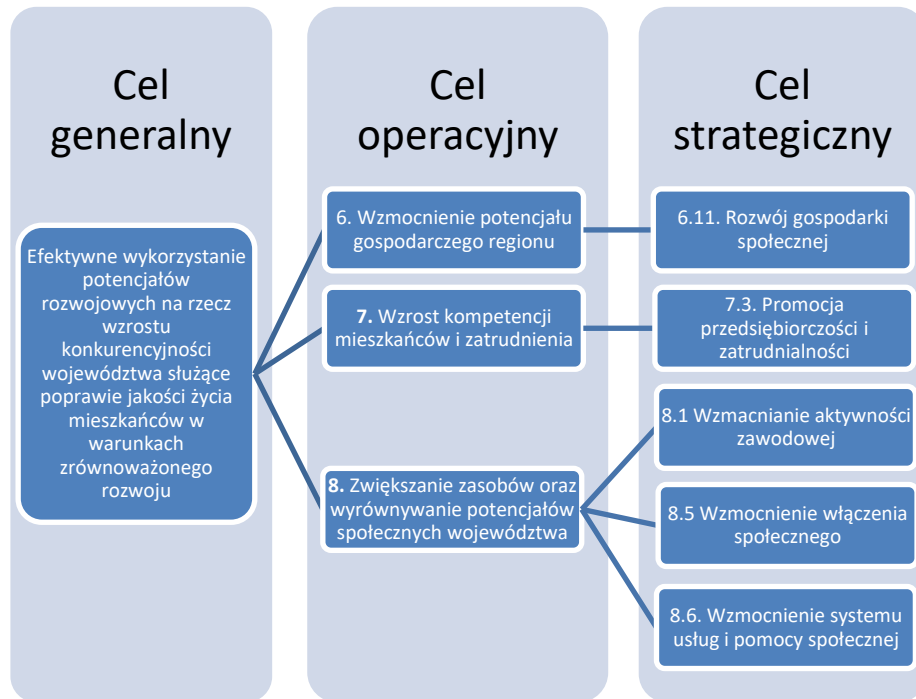

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

Na dziewięć celów strategicznych aż trzy realizowane są poprzez działania odnoszące się do ekonomii społecznej. Ze względu na fakt, że znaczna część dokumentu odnosi się do infrastruktury, spójności komunikacyjnej oraz środowiska, rola jaka przypisywana jest ekonomii społecznej jest stosunkowo duża.

Rysunek 1. Cele strategiczne dot. ekonomii społecznej w Strategia Rozwoju Województwa Wielkopolskiego 2020.

Potencjał jaki niesie za sobą ekonomia społeczna został dostrzeżony w SRWW, czego dowodem jest znacząca rola, jaka została jej przypisana w promocji przedsiębiorczości, wzmacnianiu aktywności zawodowej, włączenia zawodowego oraz systemu usług i pomocy społecznej.

b) Strategia Polityki Społecznej dla Województwa Wielkopolskiego do roku 2020

Jednym z najważniejszych dokumentów wyznaczających główne kierunki rozwoju i wdrażania polityki społecznej w regionie jest Strategia Polityki Społecznej dla Województwa Wielkopolskiego obowiązująca od 2010 roku. Dokument ten, wyznacza priorytetowe kierunki regionalnej polityki społecznej.

W dokumencie pojawiają się trzy bezpośrednie odniesienia do ekonomii społecznej. W opisie profilu socjodemograficznego województwa wielkopolskiego zauważono, jak istotną rolę odgrywa ekonomia społeczna na rzecz budowania społeczeństwa obywatelskiego. Podsumowany został również stan ekonomii społecznej w roku 2009. Kolejnym miejscem, gdzie wspomniana została ekonomia społeczna była analiza SWOT. Określona ona została jako silna strona w potencjale wewnętrznym.

Realizator projektu:
Fundacja im. Królowej Polski św. Jadwigi
ul. Wczasowa 8 a, 62-040 Puszczykowo
tel. + 48 61 898 30 68
www.jadwiga.org

SUBREGION KALISKI
OWES

Trzecie bezpośrednie odwołanie się do ekonomii społecznej, pojawia się w Programie Wzorcowym Dla Gmin i Powiatów, w którym to planuję się tworzenie zakładów aktywizacji zawodowej. Dodatkowo ekonomia społeczna została opisana w aneksie nr 4 „Profile socjodemograficzne Województwa Wielkopolskiego” stanowiącym załącznik do Strategii.

Analizując cele operacyjne i przypisane im zadania, zauważyć można, że pomimo świadomości jak ważna jest ekonomia społeczna, na co wskazuje diagnoza oraz miejsce w analizie SWOT, nie została ona ujęta wprost w planowanych działaniach strategicznych. Zapisanych zostało za to wiele celów, do których posłużyć mogłyby instrumenty ekonomii społecznej.

W Strategii Polityki Społecznej dla Województwa Wielkopolskiego potencjał, który niesie za sobą ekonomia społeczna, nie został włączony w planowane programy ani działania strategiczne. Ma to jednak poważne uzasadnienie. W roku 2010, kiedy to powstawał dokument, problemy społeczne, które dotyczyły mieszkańców Wielkopolski były zupełnie inne, jak chociażby wysokie bezrobocie, planowane działania i programy ukierunkowane były na inne grupy społeczne. Po drugie, ekonomia społeczna wciąż jeszcze nie była tak popularnym środkiem do walki z wykluczeniem społecznym. Stąd też tak mała jego rola w strategicznym zarządzaniu regionem. Warto jednak zwrócić uwagę, że do realizacji niektórych celów wykorzystywane są działania związane ze wspieraniem przedsięwzięć gospodarczych podejmowanych przez niepełnosprawnych. W obecnej sytuacji uzasadnione wydaje się powołanie dokumentu, który w sposób komplementarny wobec SPS WW ujmowałby problematykę ekonomii społecznej.

c) Regionalny Program Rozwoju Ekonomii Społecznej 2013-2022

Regionalny Program Rozwoju Ekonomii Społecznej (RPRES) w Województwie Wielkopolskim na lata 2013-2022 jest programem wojewódzkim w zakresie rozwoju ekonomii społecznej. RPRES został opracowany przez Zespół ekonomii społecznej w ROPS przy współpracy z przedstawicielami organizacji pozarządowych, podmiotów ekonomii społecznej, instytucji pomocy społecznej i uczelni. Dokument ten diagnozuje kondycję ekonomii społecznej w regionie oraz wskazuje ścieżki jej rozwoju. Wyraźnie określa istotną rolę ekonomii społecznej w regionie jako narzędzia, które tworzy aktywną politykę społeczną. Zapisy RPRES wpisują się w politykę wspierania ekonomii społecznej na poziomie krajowym poprzez spójność z opracowywanym Krajowym Programem Rozwoju Ekonomii Społecznej.

W 2015 roku przeprowadzona została aktualizacja Regionalnego Planu Rozwoju Ekonomii Społecznej. W warsztatach uczestniczyli przedstawiciele ROPS w Poznaniu, OWES z terenu województwa wielkopolskiego oraz przedstawiciele PES. Zakres wprowadzonych zmian dotyczył uaktualnienia diagnozy, układu celów i rezultatów oraz wypracowania bardziej szczegółowej koncepcji działań niezbędnych do osiągnięcia celów i rezultatów.

Kluczowym problemem, na który odpowiedzią ma być RPRES, jest zbyt niski udział PES w rynku pracy, dostarczaniu usług użyteczności publicznej oraz aktywizacji społeczno-zawodowej. Zdiagnozowany problem spowodowany jest:

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

Realizator projektu:
Fundacja im. Królowej Polski św. Jadwigi
ul. Wczasowa 8 a, 62-040 Puszczykowo
tel. + 48 61 898 30 68
www.jadwiga.org

SUBREGION KALISKI
OWES

- zbyt małą liczbą trwałych miejsc pracy w PES,
- zbyt małą skutecznością działań integracyjnych PES,
- zbyt małą skalą pozytywnych postaw wobec ekonomii społecznej w społeczeństwie i wśród kluczowych interesariuszy,
- niedostatecznie sprawnie funkcjonującym systemem koordynacji ekonomii społecznej na poziomie regionalnym.

Strategicznym celem Programu jest zwiększenie udziału podmiotów ekonomii społecznej w rynku pracy, aktywizacji społecznozawodowej i dostarczaniu usług użyteczności publicznej.

Konstrukcja logiczna Programu bazuje na strukturze diagnozy. Zakłada się, że dla zwiększenia udziału podmiotów ekonomii społecznej w rynku pracy, aktywizacji społeczno-zawodowej oraz w dostarczaniu usług społecznych, niezbędne jest podjęcie szeregu działań, które prezentowane są w poniższej tabeli.

Priorytet I Zwiększenie liczby miejsc pracy w PES
Działanie I.1 Wzmacnianie potencjału wewnętrznego PES
Działanie I.2 Stymulowanie powstawania nowych miejsc pracy w PES
Działanie I.3 Zwiększanie udziału osób w najtrudniejszej sytuacji wśród klientów OWES oraz wśród pracowników PES
Działanie I.4 Poprawa skuteczności i efektywności systemu wsparcia ekonomii społecznej
Działanie I.5 Zwiększenie skali współpracy PES z JST i biznesem
Priorytet II Poprawa skuteczności i efektywności działań integracyjnych PES
Działanie II.1 Poprawa jakości usług reintegracji społeczno-zawodowej
Działanie II.2 Poprawa dostępu do usług reintegracyjnych
Działanie II.3 Wzmacnianie lokalnych powiązań
Priorytet III Upowszechnienie w społeczeństwie i wśród kluczowych interesariuszy pozytywnych postaw wobec ekonomii społecznej
Działanie III.1 Zwiększenie obecności ekonomii społecznej w przestrzeni publicznej
Działanie III.2 Włączenie tematyki ekonomii społecznej do edukacji formalnej
Priorytet IV Lepsza koordynacja działań na poziomie regionalnym
Działanie IV.1 Doskonalenie mechanizmów koordynacji
Działanie IV.2 Wzmocnienie kompetencji ROPS
Działanie IV.3 Rozwój systemu monitorowania i oceny polityki wsparcia ekonomii społecznej

Tabela 2 Tabela priorytetów i działań RPRES w województwie wielkopolskim.

Osiągnięcie założonych rezultatów wymaga przede wszystkim skoordynowanych, spójnych i kompleksowych działań, które będą prowadzone systemowo. W tym rozumieniu koordynacja oznacza wyznaczanie wizji i kierunków strategicznych działań i rezultatów oraz poszukiwanie nowych, innowacyjnych rozwiązań i narzędzi. Z pewnością nowe i innowacyjne w województwie

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

Realizator projektu:
Fundacja im. Królowej Polski św. Jadwigi
ul. Wczasowa 8 a, 62-040 Puszczykowo
tel. + 48 61 898 30 68
www.jadwiga.org

SUBREGION KALISKI
OWES

wielkopolskim byłoby powstanie Gminnej Strategii Rozwoju Ekonomii Społecznej. W pełnej spójności działań z istniejącymi strategiami realizowałaby ona obrane kierunki działań i nadawała nowe, dostosowane do lokalnych potrzeb i sytuacji społeczno-gospodarczej.

d) Regionalny Plan Działań na Rzecz Zatrudnienia 2017

Plan Działań na Rzecz Zatrudnienia w Województwie Wielkopolskim na 2017 rok stanowi uszczegółowienie działań zapisanych w Strategii Zatrudnienia dla Województwa Wielkopolskiego na lata 2014–2020. Składa się z trzech priorytetów:

1. wzrost zatrudnienia i mobilności mieszkańców,
2. inwestycje w edukację i kształcenie ustawiczne,
3. integracja społeczna i walka z ubóstwem.

Podmioty ekonomii społecznej są bezpośrednimi adresatami zadania „Wspieranie aktywizacji osób bezrobotnych w szczególnie trudnej sytuacji na rynku pracy”, priorytetu „Wzrost zatrudnienia i mobilności mieszkańców”. W ramach tego zadania ROPS odpowiedzialny jest za dofinansowanie kosztów działania ZAZ w roku 2017 ze środków PFRON będących w dyspozycji SWW w kwocie 7 844 000,00 zł oraz ze środków budżetu SWW w kwocie 871 744,00 zł. Również w ramach tego zadania ROPS jest odpowiedzialny za prowadzenie czterech projektów konkursowych WRPO2014+ działania 7.1. Aktywna integracja Poddziałania 7.1.2. Aktywna integracja. W ramach projektów przewiduje się podjęcie działań w obszarze integracji i aktywizacji społeczno-zawodowej skierowanej do osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i ich otoczenia poprzez wykorzystanie instrumentów aktywizacji społecznej, zawodowej, edukacyjnej, zdrowotnej oraz działań o charakterze środowiskowym. Budżet poszczególnych projektów wynosi:

- projekt „Aktywna integracja w powiecie złotowskim” - 1 443 822,00 zł,
- projekt „Sieć dobrego wsparcia” - 3 397 135,08 zł,
- projekt „Rozwój Usług Aktywnej Integracji w Subregionie Kaliskim” - 2 699 624,43 zł,
- projekt „Na ścieżce reintegracji - działania sieciujące w subregionie pilskim” - 1 932 081,00 zł.

W ramach priorytetu „Integracja społeczna i walka z ubóstwem” realizowane jest zadanie „Ograniczenie zjawiska ubóstwa i wykluczenia społecznego”. WUP w Poznaniu odpowiedzialny jest za kontynuację konkursów ujętych w Planach z roku 2015 i 2016. Zajmuje się również przeprowadzeniem nowych konkursów WRPO 2014+ PI 9i Aktywne włączenie, w tym z myślą o promowaniu równych szans oraz aktywnego uczestnictwa i zwiększaniu szans na zatrudnienie Działanie 7.1. Aktywna integracja Poddziałanie 7.1.2. Aktywna integracja-projekty konkursowe. Alokacja konkursu na cały okres programowania to 105 000 000,00 zł. Realizacja działań w ramach Priorytetu Inwestycyjnego przyczyni się do wzrostu szans na rynku pracy osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, a tym samym przyczyni się do ograniczenia skali ubóstwa.

Drugie zadanie realizowane w ramach trzeciego priorytetu to „Wspieranie powstawania przedsiębiorstw społecznych i dobrych praktyk w tym obszarze”. Instytucją odpowiedzialną za

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

Realizator projektu:
Fundacja im. Królowej Polski św. Jadwigi
ul. Wczasowa 8 a, 62-040 Puszczykowo
tel. + 48 61 898 30 68
www.jadwiga.org

SUBREGION KALISKI
OWES

realizację tego zadania jest ROPS w Poznaniu. Projekt WRPO 2014+ „Koordynacja rozwoju ekonomii społecznej w województwie wielkopolskim” z łączną kwotą budżetu 2 519 827,10 zł adresowany jest do PES i ich kadry zarządzającej, w tym PES reintegracyjnych: CIS, KIS, ZAZ, WTZ, OWES, pozostałych PES oraz otoczenie sektora ES w Wielkopolsce. Oczekiwany rezultatami wsparcia są:

- poprawa współpracy między interesariuszami ES w regionie,
- wzrost rozpoznawalności PES jako dostawców produktów i usług,
- poprawa jakości w zakresie działań usług reintegracyjnych PES),
- stworzenie sieci współpracy włączających PES w gospodarkę,
- włączenie ES i PES w lokalne polityki publiczne i system realizacji usług społecznych.

Liczba programów i zadań prowadzonych przez SWW na rzecz aktywizacji społeczno-zawodowej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym jest stosunkowo duża. Zauważyć należy, że większość tych programów finansowanych jest ze środków europejskich EFS w ramach Wielkopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2014-2020.

2.2. **Ekonomia społeczna w dokumentacji samorządów lokalnych**

Dokumentami samorządów lokalnych, które nawiązują do ekonomii społecznej są strategie rozwiązywania problemów oraz w pewnym stopniu strategie rozwoju miasta i powiatu. Dodatkowo w Ostrowie Wlkp., zgodnie z zapisami ustawy z dnia 9 października 2005r. o rewitalizacji, obowiązuje Gminny Program Rewitalizacji Miasta Kalisz.

a) Ekonomia społeczna w powiatowych dokumentach strategicznych

Pomimo że badania prowadzone są na terenie miasta Kalisz, które funkcjonuje zupełnie niezależnie od samorządu powiatu, postanowiono również przyrzeć się temu, jaką ekonomia społeczna odgrywa rolę w powiatowej polityce społecznej. Starostwo powiatowe ponosi odpowiedzialność za zarządzanie wieloma instytucjami, które funkcjonują na terenie gminy oraz mają wpływ na kształtowanie się sektora ekonomii społecznej.

W opracowanej Powiatowej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2014-2020 ekonomia społeczna ujęta została w bardzo szerokim stopniu. Poświęcony został jej cały rozdział „Ekonomia społeczna dla Powiatu Kaliskiego” i zawiera w sobie diagnozę sektora ekonomii społecznej w powiecie kaliskim, kontekst strategicznych rozwoju ekonomii społecznej, główne jej problemy, wyzwania strategiczne i szczegółowe działania strategiczne wspierające rozwój ekonomii społecznej. Te wszystkie elementy można uznać za swoistą formę strategii rozwoju ekonomii społecznej w powiecie kaliskim. Wśród planowanych działań na poziomie lokalnym zaplanowano:

1. Tworzenie warunków dla rozwoju systemowego ekonomii społecznej poprzez uwzględnianie problematyki ekonomii społecznej w lokalnych dokumentach strategicznych.

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

Realizator projektu:
Fundacja im. Królowej Polski św. Jadwigi
ul. Wczasowa 8 a, 62-040 Puszczykowo
tel. + 48 61 898 30 68
www.jadwiga.org

SUBREGION KALISKI
OWES

2. Udział w konsultacjach dokumentów o charakterze regionalnym i lokalnym dotyczących ekonomii społecznej.
3. Wymiana informacji na temat przedsięwzięć podejmowanych na terenie powiatu z innymi instytucjami wsparcia ekonomii społecznej (OWES i ROPS).
4. Zbieranie informacji na temat funkcjonujących podmiotów ekonomii społecznej, ich kondycji, potrzeb i barier rozwoju.
5. Współpraca pomiędzy różnymi instytucjami (PUP-PCPR-OPSOWES) mająca na celu sprawne działanie – wsparcie osób/instytucji chcących wejść do systemu ekonomii społecznej.
6. Podnoszenie kompetencji kadr JST, NGO, rad gmin, rady powiatu poprzez udział w szkoleniach i innych przedsięwzięciach edukacyjnych skierowanych do decydentów, instytucji rynku pracy, instytucji pomocy i integracji społecznej oraz organizacji pozarządowych przez instytucje wspierające ES.
7. Wykorzystywanie klauzul społecznych przy zamówieniach powyżej progu oraz preferencji w zakresie zlecenia podmiotom ekonomii społecznej zamówień poniżej 14 000 euro.
8. Zlecenie realizacji zadań publicznych PES w zakresie usług społecznych.
9. Stworzenie powiatowej i gminnych rad działalności pożytku publicznego.
10. Wykorzystywanie narzędzi ekonomii społecznej w pracy socjalnej/aktywnej integracji oraz aktywizacji zawodowej osób wykluczonych i/lub zagrożonych wykluczeniem społecznym
11. Tworzenie podmiotów ekonomii społecznej.
12. Wspieranie tworzenia miejsc pracy w podmiotach ekonomii społecznej
13. Wsparcie istniejących podmiotów ekonomii społecznej w zakresie profesjonalizacji działalności gospodarczej i działalności społecznej w istniejące sieci współpracy.
14. Promowanie produktów i usług PES.

Szczegółowa ich analiza i aktualizacja stanowić może ewentualną inspirację dla planowanych działań na terenie miasta Kalisz.

b) Ekonomia społeczna w gminnych dokumentach strategicznych

Analizie zostały poddane następujące akty prawne uchwalone przez Radę Miasta Ostrów Wielkopolski:

- Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla miasta Kalisz na lata 2016-2025;
- Strategia Rozwoju Miasta Kalisz na lata 2014- 2024;
- Gminny Program Rewitalizacji Miasta Kalisza.

Przeprowadzona analiza wykazała, że Strategia Rozwoju Miasta Kalisza na lata 2014-2024 nie nawiązuje do ekonomii społecznej w żaden sposób. Czynią to jednak pozostałe dokumenty o charakterze strategicznym. W Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla miasta Kalisza na lata 2016-2025 odniesienia do ekonomii społecznej pojawiają się zarówno w analizie SWOT jak i planie strategicznym. W obszarze finansów sektora publicznego ekonomię społeczną uznano za

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

Realizator projektu:
Fundacja im. Królowej Polski św. Jadwigi
ul. Wczasowa 8 a, 62-040 Puszczykowo
tel. + 48 61 898 30 68
www.jadwiga.org

SUBREGION KALISKI
OWES

czynnik będący szansą rozwojową. Natomiast w obszarze infrastruktury społecznej i usług socjalnych jako mocną stroną uznano dobrze funkcjonujące Warsztaty Terapii Zajęciowej. Zwrócono również uwagę na brak ZAZ i CIS oraz małą ilość spółdzielni socjalnych zaliczając te czynniki stanowiące barierę rozwojową.

Nawiązana do ekonomii społecznej w planie strategicznym prezentuje poniższa tabela.

Obszar problemów społecznych obszar infrastruktury sektora publicznego i usług socjalnych
Cel operacyjny 1.6 Zapobieganie negatywnym skutkom bezrobocia
<ul style="list-style-type: none"> 1.6.3 Intensyfikacja działań wspierających osoby bezrobotne w nabywaniu umiejętności poszukiwania pracy, kształtowanie postaw osób bezrobotnych poprzez upowszechnianie działalności Klubu Integracji Społecznej
Obszar problemów zdrowotnych i zdrowia publicznego Obszar demografii i struktury społecznej
Cel ogólny 2.1 Przeciwdziałanie marginalizacji i minimalizacji zagrożeń związanych z osobami niepełnosprawnymi
<ul style="list-style-type: none"> 2.1.2 Podjęcie działań w kierunku utworzenia podmiotów ekonomii społecznej

Tabela 3 Odniesienia do ekonomii społecznej w planie strategicznym Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla miasta Kalisz na lata 2016-2025.

Rola ekonomii społecznej w rozwiązywaniu problemów społecznych pełnić ma dwojaką rolę. Po pierwsze zapobiega negatywnym skutkom bezrobocia poprzez wspieranie bezrobotnych w poszukiwaniu pracy oraz wszelką działalność reintegracyjną. Po drugie ukierunkowana jest na osoby niepełnosprawne. Zaplanowane jest podjęcie próby utworzenia podmiotu ekonomii społecznej będącego miejscem pracy dla osób niepełnosprawnych mających trudności ze znalezieniem odpowiedniej pracy.

Drugim dokumentem przedmiotowo nawiązującym do ekonomii społecznej jest Gminny Program Rewitalizacji dla miasta Kalisza. Bezpośrednie działania ukierunkowane na rozwój sektora ekonomii społecznej zawierają się w dwóch przedsięwzięciach głównych oraz w jednym przedsięwzięciu dodatkowym.

Tytuł zadania	Zakres realizowanych zadań	Rezultaty	Wskaźniki rezultatów
Przedsięwzięcie 4 Aktywizacja zawodowa mieszkańców			
10. Wspieranie tworzenia i działalności podmiotów ekonomii społecznej	Motywowanie, wspieranie i promowanie rozwiązań z zakresu ekonomii społecznej, które pozwolą na zwiększenie aktywności mieszkańców, społeczności lokalnej przy jednoczesnym ograniczeniu skutków wykluczenia społecznego	- promocja działalności podmiotów ekonomii społecznej i zatrudnienia socjalnego; - podniesienie poziomu wiedzy związanej z działalnością podmiotów ekonomii	- liczba zamówień miejskich dla podmiotów ekonomii społecznej; - liczba uczestników szkoleń i godzin doradztwa osób

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

Realizator projektu:
Fundacja im. Królowej Polski św. Jadwigi
ul. Wczasowa 8 a, 62-040 Puszczykowo
tel. + 48 61 898 30 68
www.jadwiga.org

SUBREGION KALISKI
OWES

	w wymiarze ekonomiczno-społecznym. Opracowanie puli stabilnych zamówień miejskich dla podmiotów ekonomii społecznej.	społecznej;	prowadzących lub zamierzających założyć podmiot ekonomii społecznej.
Przedsięwzięcie 2.1 Centrum Piskorzewska			
50. Centrum Aktywności Mieszkańców	W ramach działalności prowadzone będzie wsparcie odpowiadające na potrzeby społeczności lokalnej, w tym osób bezrobotnych (poradnictwo zawodowe, szkolenia dla osób bezrobotnych, wspieranie powstawania podmiotów ekonomii społecznej) i zagrożonych ubóstwem (działania animacyjne i integracyjne dla różnych grup wiekowych)	- integracja i aktywizacja mieszkańców, w tym różnych grup wiekowych; - podnoszenie kompetencji społecznych, obywatelskich mieszkańców; - próba ograniczenia dziedziczenia ubóstwa; - podnoszenie kompetencji zawodowych osób bezrobotnych; - wzrost aktywności organizacji pozarządowych i liderów społecznych.	- liczba osób korzystających z oferty Centrum - liczba wydarzeń organizowanych w Centrum - liczba organizacji korzystających z oferty Centrum;

Tabela 4 Odniesienia do ekonomii społecznej w Programie Rewitalizacji Miasta Kalisza.

Dla realizacji celów i kierunków działań wskazanych we wcześniejszych rozdziałach możliwa jest również realizacja dopuszczalnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Dla takich przedsięwzięć w niniejszym Programie nie ustala się wymaganego zakresu projektu, muszą one jednak wpisywać się w poniższy zakres. Dla przedsięwzięć tych nie ustala się ram finansowych. Mogą one być sfinansowane w przypadku pojawienia się dodatkowych źródeł finansowania. W ramach celu 1.3. Ograniczenie poziomu bezrobocia zaproponowano „Przedsięwzięcia polegające na wsparciu działalności i tworzenia podmiotów ekonomii społecznej.

Podsumowanie

Analiza dokumentacji zarówno na szczeblu regionalnym, jak i lokalnym jednoznacznie wykazała, że ekonomia społeczna, jako narzędzie rozwiązywania problemów społecznych zyskuje coraz większą popularność i uznanie. Szczególną uwagę zwraca Powiatowa Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych, która to zawiera w sobie spory fragment poświęcony ekonomii społecznej, łącznie z zaplanowanymi działaniami wspierającymi jej rozwój.

Dokumentacja strategiczna Urzędu Miasta nie uwzględnia ekonomii społecznej w tak szerokim stopniu, co nie znaczy, że pomija ją. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Miasta

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

Realizator projektu:
Fundacja im. Królowej Polski św. Jadwigi
ul. Wczasowa 8 a, 62-040 Puszczykowo
tel. + 48 61 898 30 68
www.jadwiga.org

SUBREGION KALISKI
OWES

Kalisz wspomina ekonomię społeczną zarówno w analizie SWOT jak i planie strategicznym. Obecność ekonomii społecznej postrzegane jest jako szansa rozwojowa sektora finansów publicznych. Jako słabe strony natomiast uznano słabo rozwiniętą bazę podmiotów ekonomii społecznej.

Zaplanowane działania ukierunkowane na ekonomię społeczną zawarte są w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla miasta Kalisz oraz Gminnym Programie Rewitalizacji Miasta Kalisz. Koncentrują się one na ogólnych działaniach wspierających powstawanie nowych podmiotów ekonomii społecznej, ale również co zostało wspomniane w uchwale rewitalizacyjnej, przygotowanie stałej puli zamówień miejskich dla podmiotów ekonomii społecznej.

Analiza dokumentów strategicznych wykazała jednoznacznie, że w Powiecie kaliskim nie ma potrzeby tworzenia osobnego dokumentu strategicznego odnoszącego się do ekonomii społecznej. Zakres poruszanego tematu w Powiatowej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych jest wystarczający z perspektywy aktualnych potrzeb sektora ekonomii społecznej.

Dokumentacja Urzędu Miasta, pomimo poruszania tematyki ekonomii społecznej i uwzględniania jej w planach strategicznych, czyni to w dosyć wąskim zakresie. Potencjał jaki niesie za sobą ekonomia społeczna, by móc być wykorzystany, wymaga bardziej szczegółowego opracowania.

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

Realizator projektu:
Fundacja im. Królowej Polski św. Jadwigi
ul. Wczasowa 8 a, 62-040 Puszczykowo
tel. + 48 61 898 30 68
www.jadwiga.org

SUBREGION KALISKI
OWES

III. Ekonomia społeczna na terenie miasta Kalisz

1. Diagnoza stanu ekonomii społecznej na terenie miasta Kalisz

Na terenie miasta Kalisz baza podmiotów ekonomii społecznej jest rozwinięta, zarówno pod względem jej liczebności jak i różnorodności. Sektor ekonomii społecznej tworzą: jedna spółdzielnia socjalna, jedna spółka non-profit, cztery organizacje pozarządowe będące przedsiębiorstwami społecznymi, dwa Warsztaty Terapii Zajęciowej oraz jeden Klub Integracji Społecznej.

- Spółdzielnia Socjalna Imbir, powstała przy wsparciu Ośrodka Wsparcia Ekonomii Społecznej w 2017 roku i świadczy usługi z zakresu cateringu, organizowania imprez okolicznościowych.
- Spółka non-profit Tęczowe Marzenie, powstała w 2017 roku i prowadzi niepubliczne przedszkole.
- Stowarzyszenie Pokolenie prowadzi w Kaliszu Hammam i SPA i oferuje zabiegi relaksacyjne. Zatrudnione są tu osoby długotrwale bezrobotne.
- Fundacja Rozwój prowadzi hostel oraz Strefę Zen. W ofercie Fundacji znajdują się m.in. warsztaty z zakresu profilaktyki zdrowia, edukacji sportowej i filozofii zdrowia. Zatrudnia osoby zagrożone wykluczeniem społecznym.
- Fundacja Biuro Rachunkowe Fik. Fundacja specjalizuje się w obsłudze księgowej organizacji pozarządowych. Świadczy usługi księgowe i doradcze na każdym etapie tworzenia i prowadzenia organizacji. Fundacja Biura Rachunkowego FIK wynajmuje salę szkoleniową oraz organizuje szkolenia m.in. z zakresu kadr i płac, księgowości czy ochrony danych osobowych. Działa na rzecz promocji wolontariatu.
- Fundacja Abba Pater Fundacja prowadzi studio nagraniowe oraz graficzno-informatyczne. Pracują tu osoby, które dotychczas były długotrwale bezrobotne.

Poza przedsiębiorstwami społecznymi na terenie miasta Kalisz znajdują się również trzy podmioty reintegracyjne. Warsztaty Terapii Zajęciowej prowadzone są przez organizacje pozarządowe: Fundację Inwalidów i Osób Niepełnosprawnych „Miłosierdzie” oraz drugą placówkę przez Fundację Księdza Oriona Czyńmy Dobro. Drugą formą podmiotu reintegracyjnego jest Klub Integracji Społecznej. Jest to jednostka organizacyjna Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kaliszu i funkcjonuje od czerwca 2005 roku.

Diagnoza, zawierająca dokładną liczbę przedsiębiorstw ekonomii społecznej nie jest możliwa ze względu na fakt, że nie wszystkie dane są ewidencjonowane. Nie jest prowadzona baza organizacji pozarządowych prowadzących działalność gospodarczą, niemożliwe jest również dotarcie do

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

Realizator projektu:
Fundacja im. Królowej Polski św. Jadwigi
ul. Wczasowa 8 a, 62-040 Puszczykowo
tel. + 48 61 898 30 68
www.jadwiga.org

SUBREGION KALISKI
OWES

informacji na temat ilości spółek non-profit. Jednak ze względu na niewielki obszar badań na podstawie zebranych informacji można stwierdzić, że poza wyżej wymienionymi, nie funkcjonuje więcej podmiotów ekonomii społecznej.

Niezwykle ważną instytucją dla rozwoju ekonomii społecznej jest Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej, prowadzony przez Fundację im. Królowej Polski św. Jadwigi. Dzięki działaniom podejmowanym przez OWES ekonomia społeczna zaczęła bardzo dynamicznie się rozwijać. Wśród działań inicjowanych i organizowanych przez OWES było między innymi zawarcie porozumienia o współpracy na rzecz rozwoju ekonomii społecznej podpisane w 2014 roku przez różne podmioty znajdujące się w otoczeniu PES, jak i same podmioty. Dodatkowo wszystkie funkcjonujące przedsiębiorstwa społeczne oraz te nowopowstające mogą liczyć na wsparcie finansowe i merytoryczne, w tym poradnictwo w zakresie usług księgowych, prawnych, marketingowych i specjalistycznych, a wszystkie nowopowstałe przedsiębiorstwa, mogą korzystać z programu mentoringu.

1.1. Opinia na temat stanu ekonomii społecznej w mieście Kalisz

Opinie respondentów na temat ekonomii społecznej w mieście Kalisz nie są jednoznaczne i każdemu trudno było się wypowiedzieć na ten temat.

Były podmioty, które upadały. Teraz, ta aktualnie funkcjonująca spółdzielnia, ma zaplecze, dlatego widzę tę ich szansę na rynku. Przy spółdzielni jest cała infrastruktura, która jest ogromnym plusem, bo spółdzielnia na tym korzysta.

Rozmówcy znając historię upadających spółdzielni, które mieściły się na terenie Kalisza oraz zdając sobie sprawę z sytuacji na rynku pracy, stwierdzają, że nie jest to najlepszy czas dla ekonomii społecznej.

Ciężko się wypowiedzieć na ten temat, trudno mówić o jakiejś trwałości tych podmiotów. Zmienia się również bezrobocie, które kształtuje poniekąd ekonomię społeczną.

Myślę, że środowisko kaliskie nie jest łatwe. Mamy bardzo niskie bezrobocie. Kiedyś, kiedy było ono większe prowadzone były liczne projekty i programy, z których korzystały młode osoby, to miało wtedy sens.

Na początku, kiedy to pojawiały się pierwsze rozporządzenia dotyczące spółdzielni socjalnych, strasznie temu dopingowaliśmy. Wtedy jeszcze bezrobocie było większe, i taka spółdzielnia powstała, przy takim naszym [MOPS Kalisz] bardzo dużym wsparciu. No i nie powiodło się, a użyczałyśmy lokal, z Powiatowym Urzędem Pracy dbaliśmy o to by było zabezpieczone te pieniądze.

Pomimo niezbyt dobrych doświadczeń ze spółdzielniami, ekonomia społeczna wciąż jest postrzegana jako skuteczny instrument pomocy społecznej, jednak, taki który powinien zmienić nieco kierunek.

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

Realizator projektu:
Fundacja im. Królowej Polski św. Jadwigi
ul. Wczasowa 8 a, 62-040 Puszczykowo
tel. + 48 61 898 30 68
www.jadwiga.org

SUBREGION KALISKI
OWES

Myślę, że trzeba zmienić narrację jeśli chodzi o zakładanie tych podmiotów. Bo to jest teraz kierowane do osób wykluczonych, niezaradnych, a one sobie bez wsparcia instytucji nie poradzą. Natomiast osoby aktywne, które są gdzieś pomiędzy założeniem firmy, a może założeniem spółdzielni, też nie zawsze wiedzą, że jest taka furtka. Powinno się bardziej skupić na wyławianiu liderów społecznych.

Uwaga ta jest bardzo cenna, gdyż faktycznie, pozycja lidera w przypadku zakładania przedsiębiorstw społecznych, jest bardzo ważna. Działania animacyjne mające na celu zachęcanie i angażowanie nowych osób w działalność na rzecz ekonomii społecznej, które przejęłyby rolę lidera, jest kluczowa dla jej rozwoju. Zauważyć jednak należy, działania jakie podejmowane są w obrębie ekonomii społecznej, w tym przez OWES, nie są bezpośrednio ukierunkowane na zagrożonych wykluczeniem społecznych. Założycielami spółdzielni socjalnych w zdecydowanej większości są osoby prawne, odchodzi się już od zakładania spółdzielni zakładanych przez osoby fizyczne. Zalety takiej tendencji dostrzega jeden z respondentów;

Przyczyny rozpadu spółdzielni, to są najczęściej konflikty między osobami, które je zakładały. W ogóle jestem przeciwny spółdzielniom fizycznym. Ze względu na wspomniane konflikty, oraz fakt, że w przypadku spółdzielni osób prawnych gdzie podmiotami założycielskimi są samorzady, to można liczyć na wsparcie w postaci zamówień czy jakiś dofinansowań, jestem zwolennikiem spółdzielni osób prawnych.

Kolejna uwaga odnosiła się do skoncentrowania realnych działań na zagrożonych wykluczeniem społecznym z powodu niepełnosprawności. Respondenci zauważają, że pozostałe grupy wykluczonych społecznie, jeżeli chcieliby podjąć zatrudnienie to mają taką możliwość na otwartym rynku pracy. Otwarcie przedsiębiorstwa społecznego dodatkowo likwidującego bariery wejścia na rynek pracy dotyczyć powinno osób z niepełnosprawnościami.

Na dzień dzisiejszy, przy aktualnej sytuacji na rynku pracy, ekonomia społeczna skupić się musi na niepełnosprawnych, bo pozostali nie są w ogóle zainteresowani pracą.

2. Czynniki rozwoju ekonomii społecznej

W rozdziale tym, zaprezentowane i omówione zostaną czynniki, które respondenci uznali za istotne w kształtowaniu sektora ekonomii społecznej w lokalnym środowisku. Względem czynników wpływających pozytywnie na rozwój ekonomii społecznej sformułowane zostaną cele i działania, które wspierają je i podtrzymują. Czynniki, które według respondentów nie sprzyjają rozwojowi ekonomii społecznej w miarę możliwości, będą wskazówką do sformułowania działań ją ograniczających lub likwidujących.

2.1. Podmioty otoczenia PES

Badania sektora ekonomii społecznej wskazują, jak ważna dla rozwoju podmiotów ekonomii społecznej jest współpraca z otoczeniem tj. samorządem, przedsiębiorcami, innymi PES organizacjami

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

Realizator projektu:
Fundacja im. Królowej Polski św. Jadwigi
ul. Wczasowa 8 a, 62-040 Puszczykowo
tel. + 48 61 898 30 68
www.jadwiga.org

SUBREGION KALISKI
OWES

pozarządowymi i innymi oraz to, jak wygląda współpraca pomiędzy samymi instytucjami pomocowymi samorządem.

a) Kontrahenci

Kontrahentem dla PES jest każdy podmiot, z którym zawierane są umowy kupna-sprzedaży. Dla każdego przedsiębiorstwa, w tym też społecznego bardzo ważne jest wynegocjowanie korzystnych warunków umów z dostawcami usług i towarów, od których są zależni. Wysoka pozycja rynkowa ułatwia negocjacje korzystniejszych warunków umów. Z oczywistych względów małe, dopiero co zaczynające przedsiębiorstwa takiej pozycji nie mają. Posiadają one jednak inny atut, jakim jest społeczny charakter prowadzonej działalności. Coraz powszechniejsza koncepcja społecznie odpowiedzialnego biznesu, według której przedsiębiorstwa budują swoją strategię uwzględniając interes społeczny pozwala na wykorzystanie tego atutu. Pomocne temu są między innymi działania podjęte przez ROPS i Fundację im. Królowej Polski Św. Jadwigi związane z promocją certyfikatu „Zakup prospołeczny”. Aby ułatwić konsumentom rozpoznanie przedsiębiorstw społecznych, opracowano system oznaczania ich specjalnym znakiem promocyjnym. Opracowano i zarejestrowano znak, który intuicyjnie informuje klienta/kontrahenta o swoim przesłaniu. Koncepcja społecznie odpowiedzialnego biznesu nie musi koniecznie dotyczyć tylko dużych korporacji i przedsiębiorstw. Odpowiednio pokierowane działania mogą również odnieść skutek w przypadku mniejszych kontrahentów.

Kolejnym narzędziem wsparcia PS może być stosowanie przez samorzady klauzul społecznych/zamówień społecznie odpowiedzialnych. W lipcu 2016 r. weszła w życie ustawa o zmianie ustawy Prawa zamówień publicznych, tym samym czyniąc ją jeszcze bardziej skutecznym narzędziem społecznie odpowiedzialnych zamówień publicznych. Zgodnie z wypracowaną definicją Społecznie Odpowiedzialne Zamówienia Publiczne odnoszą się do etapów zamówień publicznych, które uwzględniają jeden lub kilka następujących aspektów: promocję godnej pracy, poszanowanie praw człowieka i prawa pracy, wsparcie społecznego włączenia (w tym osób niepełnosprawnych), wsparcie ekonomii społecznej oraz Małych i Średnich Przedsiębiorstw, a także promocję równych szans oraz zasady „dostępny i przeznaczony dla wszystkich”.

Na podstawie deklaracji rozmówców zauważyć można, że pomimo zaplanowanego działania w Programie Rewitalizacyjnym, odnoszącego się do konieczności stworzenia stałej puli zamówień publicznych dla przedsiębiorstw społecznych, klauzule stosowane są w bardzo niewielkim stopniu. Jednakże, ma się to zmienić, wraz z planowanym powstaniem spółdzielni socjalnej, która miałaby świadczyć usługi z zakresu pielęgnacji terenów zielonych dla Miasta:

Póki co zlecenie to realizowane jest formie przetargu, ale myślimy, żeby właśnie w przyszłości móc stosować klauzule społeczne i by przyszła spółdzielnia mogła to realizować.

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

Realizator projektu:
Fundacja im. Królowej Polski św. Jadwigi
ul. Wczasowa 8 a, 62-040 Puszczykowo
tel. + 48 61 898 30 68
www.jadwiga.org

SUBREGION KALISKI
OWES

Stosowanie społecznie odpowiedzialnych zamówień przyczynia się do zwiększania efektywności wydatkowania środków publicznych poprzez osiągnięcie celów społecznych. Umożliwiają wyrównywanie szans w dostępie do zamówień publicznych podmiotom i osobom pozostających w gorszej sytuacji na rynku pracy, nie naruszając przy tym zasad traktatowych UE. Jak wynika z relacji respondentów przydałyby się działania zwiększające ich stosowalność.

Proponowane cele i kierunki działań:

- Stosowanie społecznie odpowiedzialnych zamówień/klauzul społecznych
- Upowszechnianie wiedzy na temat ekonomii społecznej wśród pracowników samorządu
- Kształtowanie postaw świadomego konsumenta wśród mieszkańców
- Upowszechnianie koncepcji społecznie odpowiedzialnego biznesu
- Promocja certyfikatu „Zakup prospołeczny”
- Promocja w lokalnej prasie i radiu ekonomii społecznej i jej roli, jaką pełni dla środowiska osób niepełnosprawnych

b) Partnerstwo

Rozwój ekonomii społecznej wymaga zaangażowania wielu partnerów. Za jej rozwój nie powinny być odpowiedzialne jedynie ośrodki wsparcia do tego powołane ani też samorządy lokalne, bowiem one też nie są w stanie samodzielnie planować i wdrażać programów, które ze swej natury są bardzo złożone. Do jego realizacji potrzebna jest wielostronna kooperacja, łączenie wiedzy oraz doświadczeń znajdujących się w różnych grupach społecznych i instytucjach. Dlatego tak ważne jest zawieranie partnerstw lokalnych. Obowiązujące na terenie powiatu porozumienie o współpracy w ramach partnerstwa na rzecz rozwoju ekonomii społecznej jest platformą do dalszego tworzenia i działania na rzecz trzeciego sektora. Głównym celem partnerstwa jest poszukiwanie możliwości wsparcia rozwoju istniejących i nowo powstających na terenie subregionu kaliskiego podmiotów ekonomii społecznej.

Zapleczem do tworzenia partnerstw jest dobrze rozwinięta baza organizacji pozarządowych. Wszyscy respondenci biorący udział w badaniu zgodnie przyznali, że aktywność kaliskich organizacji pozarządowych jest na wysokim poziomie.

Jest bardzo dużo organizacji działających na rzecz pomocy społecznej. Są widocznie w przestrzeni społecznej.

Mamy też sporo NGO, które zajmują się pomocą między innymi niepełnosprawnym, które potencjalnie mogłyby być partnerem do tworzenia spółdzielni, albo też pomóc w poszukiwaniu osób chętnych i gotowych podjąć zatrudnienie.

Wskazana przez respondentów została również organizacja pozarządowa zajmująca się dziećmi i młodzieżą m. in. z zespołem Aspergera. Zauważono, że za kilka lat, kiedy podopieczni organizacji

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

Realizator projektu:
Fundacja im. Królowej Polski św. Jadwigi
ul. Wczasowa 8 a, 62-040 Puszczykowo
tel. + 48 61 898 30 68
www.jadwiga.org

SUBREGION KALISKI
OWES

osiągną pełnoletność, konieczna będzie pomoc w odnalezieniu się tych osób na rynku pracy. Rola ekonomii społecznej w tym przypadku może okazać się kluczowa.

Jest organizacja pozarządowa zajmująca się dziećmi i młodzieżą z zespołem Aspergera. I oni też za pewnie czas będą się pewnie zastanawiać, jak pomóc tym osobom na rynku pracy.

Współpraca na rzecz rozwoju sektora ekonomii społecznej, nie dotyczy jedynie samych PES i organizacji pozarządowych, kluczowe są również instytucje pomocowe i samorząd, którzy poza niezwykle ważną rolą wsparcia, występować mogą w roli partnera, co zakłada między innymi Program współpracy z organizacjami pozarządowymi. Elementem budowanego partnerstwa i jakości podejmowanych działań jest również współpraca na poziomie instytucjonalnym podejmowanym przez instytucje publiczne działające na rzecz pomocy społecznej. Oceniając jakość i poziom współpracy zauważyć można, że przybiera ona różną formę. Instytucje podejmują współpracę przy prowadzonych projektach i programach. Są jednak pewne możliwości współpracy, które nie zostają wykorzystane.

Powiatowy Urząd Pracy współpracuje z MOPS przy realizacji programów np. PAI, natomiast np. z ZAZ współpraca ta jest ograniczona. Kiedyś było inaczej, ale od paru lat się to urwało.

Współpraca, poza wymiarem instytucjonalnym i organizacyjnym, rozumiana może być również jako aktywność społeczna mieszkańców. Świadomość obywatelska i poczucie wspólnotowości pociągają za sobą konieczność oraz chęć wzajemnej współpracy i tworzenia. Jeden z respondentów negatywnie ocenia wspomniane aspekty.

Myślę, że Kalisz jest takim środowiskiem, w którym nie ma dobrej współpracy, mieszkańcy nie potrafią ze sobą współpracować.

Proponowane cele i kierunki działań:

- Wspieranie działań sieciujących PES i NGO
- Wspieranie powstawania i rozwoju organizacji pozarządowych
- Upowszechnianie wiedzy na temat korzyści wynikających z projektów partnerskich
- Pomoc w pisaniu wniosków unijnych
- Realizacja projektów partnerskich
- Inicjowanie działań w ramach istniejącego porozumienia na rzecz rozwoju ekonomii społecznej

c) Instytucje wsparcia

Niezwykle istotnymi podmiotami dla PES są wszelkie instytucje świadczące pomoc i wsparcie w rozwoju i funkcjonowaniu podmiotu. Instytucjami, które mogłyby pełnić taką rolę są między innymi

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

Realizator projektu:
Fundacja im. Królowej Polski św. Jadwigi
ul. Wczasowa 8 a, 62-040 Puszczykowo
tel. + 48 61 898 30 68
www.jadwiga.org

SUBREGION KALISKI
OWES

Urząd Miasta i jego wybrane jednostki organizacyjne. Zobowiązują się do tego w swoich programach współpracy z organizacjami pozarządowymi oraz obowiązujących strategiach.

Formą wsparcia rozwoju sektora ekonomii społecznej, jaką zaoferować mogą samorzady jest współtworzenie podmiotów. Urząd Miasta bardzo poważnie myśli nad pomysłem utworzenia spółdzielni socjalnej, która zajmowałaby się pielęgnacją terenów zielonych.

Myślimy nad utworzeniem spółdzielni socjalnej, ale małymi krokami. W przypadku firm, które już się tym zajmują wiemy jaka to jest jakość, dlatego spółdzielnia zajęła by się na początku jakimś fragmentem. To jest ogromna inwestycja, trzeba zachować rozważność.

Bardzo ważnym podmiotem otoczenia PES jest OWES prowadzony przez Fundację im. Królowej Polski św. Jadwigi. Wsparcie, które oferuje OWES ma zarówno wymiar finansowy, jak i pozafinansowy. PES mogą liczyć na: dotacje na tworzenie nowych miejsc pracy, udzielane wsparcie pomostowe na pokrycie obowiązkowych kosztów bieżącej działalności przedsiębiorstwa oraz stypendia stażowe. Poza doraźnym wsparciem finansowym, OWES oferuje szereg innych form wsparcia PES, które odciążają finansowo przedsiębiorstwa tj.: usługi prawne, księgowość, marketingowe i specjalistyczne. Poza działaniami inkubacyjnymi mającymi na celu wspieranie powstawania nowych i istniejących PES, OWES podejmuje liczne działania animacyjne, rozwijające społeczność lokalną, wspierające partnerstwa na rzecz ekonomii społecznej czy sieciujące PES. Ponadto OWES oferuje wsparcie placówek integracji społecznej.

Rekomendacje:

- Wizyty studyjne dla samorządowców
- Kontynuacja wsparcia oferowanego przez OWES
- Podjęcie działań ukierunkowanych na utworzenie spółdzielni socjalnej

2.2. Sytuacja społeczno-gospodarcza

Na kondycje sektora ekonomii społecznej wpływ ma również bieżąca sytuacja gospodarcza, w tym przede wszystkim sytuacja na lokalnym rynku pracy. Niskie bezrobocie z oczywistych względów jest zadowalające i dobrze wpływa na ogólną ocenę sytuacji gospodarki. Niekoniecznie jednak cieszą one przedsiębiorców, bez względu na to czy mowa o zwykłych przedsiębiorstwach czy społecznych. Niskie bezrobocie wpływa na niską podaż pracy i zwiększone oczekiwania finansowe (częstokroć nieadekwatne do posiadanych umiejętności i kwalifikacji). Na niską podaż pracy wpływ ma również system pomocy społecznej. Realizacja dużej ilości programów pomocowych w formie wsparcia finansowego, nie sprzyja postawom aktywnego poszukiwania pracy. W rzeczywistości w rejestrze bezrobotnych znajdują się również osoby, które nie powinny być zarejestrowane, jak np. osoby pracujące w szarej strefie.

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

Realizator projektu:
Fundacja im. Królowej Polski św. Jadwigi
ul. Wczasowa 8 a, 62-040 Puszczykowo
tel. + 48 61 898 30 68
www.jadwiga.org

SUBREGION KALISKI
OWES

Mamy problem z osadzeniem ofert pracy, czy z realizacją projektów, małe jest zainteresowanie osobami do 30 roku życia podjęciem działalności gospodarczej. Większość osób z III profilem nie chcą się aktywizować.

Jest szereg barier, które uniemożliwiają osobom podjęcie pracy, jak chociażby komunikacyjne. Z drugiej jednak strony pracodawcy oferują dowóz do pracy, a mimo to bezrobotni dalej nie chcą pracować.

Wśród opinii dotyczących niskiej podaży na prace wśród osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i wykluczonych społecznie, pojawia się wyraźne rozróżnienie na osoby niepełnosprawne, które często są chętne do pracy, ale ze względu na brak odpowiedniego miejsca pracy nie mogą się aktywnie włączyć w rynek pracy i na pozostałe osoby, wobec których mechanizmy reintegracji społecznej są mało skuteczne. Jak zaznacza jeden z respondentów, reintegracja zawodowa osoby niepełnosprawnej powinna uwzględniać również pracę z jego rodzicem czy opiekunem, dla którego proces ten może być równie trudny.

Jeżeli chodzi o zaangażowanie osób niepełnosprawnych do np. pracy w spółdzielni socjalnych, to niezwykle ważna jest współpraca z rodzicami i przekonanie ich do zmian.

Rekomendacje:

- Zapewnienie miejsca pracy osobom niepełnosprawnym

Podsumowanie

W mieście Kalisz baza podmiotów ekonomii społecznej jest bardzo rozwinięta, zarówno pod względem jej liczebności jak i różnorodności. Funkcjonuje stosunkowo duża ilość podmiotów ekonomii społecznej, zróżnicowanych pod względem zarówno formalno-prawnym jak i profilu działalności. Istnieje jedna spółdzielnia socjalna, jedna spółka non-profit, cztery organizacje pozarządowe będące przedsiębiorstwami społecznymi, dwa Warsztaty Terapii Zajęciowej oraz jeden Klub Integracji Społecznej.

Na kondycję sektora ekonomii społecznej wpływ ma przede wszystkim sytuacja na lokalnym rynku pracy. W opinii respondentów reperkusjami niskiego bezrobocia oraz wysokich świadczeń socjalnych jest spowolniony rozwój sektora ekonomii społecznej. Te dwa czynniki wskazywane są, jako główne bariery powstawania i utrzymywania się przedsiębiorstw społecznych na rynku pracy. Jak wskazują respondenci, sytuacja ta wymusza pewne zmiany, które powinny nastąpić w ukierunkowaniu działań wspierających ekonomię społeczną. Po pierwsze, działania animacyjne i inkubacyjne skierowane powinny być wobec osób nieposiadających cech wykluczenia społecznego, a dopiero te osoby, po utworzeniu przedsiębiorstwa, pracą swoją ukierunkowywałyby na reintegrację. Po drugie reintegracja społeczna i zawodowa powinna skupić się w większej mierze na osobach niepełnosprawnych, gdyż pozostali w rzeczywistości nie chcą aktywizować.

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

Realizator projektu:
Fundacja im. Królowej Polski św. Jadwigi
ul. Wczasowa 8 a, 62-040 Puszczykowo
tel. + 48 61 898 30 68
www.jadwiga.org

SUBREGION KALISKI
OWES

Poza dwoma głównymi barierami rozwoju ekonomii społecznej wspomniane zostały również czynniki wspierające jej rozwój. Badania wykazały jak ważne dla rozwoju ekonomii społecznej jest jej otoczenie. Na istotę podejmowanej współpracy wskazywali wszyscy respondenci. Pomimo tego, że wskazano oporność społeczności kaliskiej do współpracy i aktywności obywatelskiej, funkcjonuje dużo organizacji pozarządowych widocznych w przestrzeni publicznej. Podejmowana jest również współpraca na poziomie instytucjonalnym. Niewykorzystane są jednak możliwości współpracy podmiotów reintegracyjnych z instytucjami pomocowymi.

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

Realizator projektu:
Fundacja im. Królowej Polski św. Jadwigi
ul. Wczasowa 8 a, 62-040 Puszczykowo
tel. + 48 61 898 30 68
www.jadwiga.org

SUBREGION KALISKI
OWES

IV. Strategia Rozwoju Ekonomii Społecznej

Przeprowadzone badania wykazały jednoznacznie, że na terenie miasta Kalisz nie zachodzi potrzeba utworzenia Strategii Rozwoju Ekonomii Społecznej. Osoby reprezentujące Urząd Miasta oraz pozostałe instytucje pomocowe nie widzą potrzeby tworzenia takiego dokumentu. Nie znaczy to jednak, że nie popierają działań w zakresie ekonomii społecznej. Wręcz przeciwnie, jako idea oraz instrument do walki z wykluczeniem społecznym, jest ona im bliska. Dowodem na to może być chęć współtworzenia spółdzielni socjalnej oraz liczne odniesienia do ekonomii społecznej w obowiązujących strategiach miejskich.

Jeżeli, w Strategii Rozwiązywania Problemów społecznych ekonomia społeczna jest wskazana w działaniach, to dla mnie jest to zupełnie wystarczające i nie ma sensu tworzyć nowych bytów. Trzeba tylko przejść do działania i realizacji.

Ponadto powoływano się na Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej:

Dla mnie już takim dokumentem, które nakreśla działania związane z ekonomią społeczną jest Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej.

Pomimo dużej wagi, jaka jest przywiązywana do ekonomii społecznej respondenci traktują się bardziej przedmiotowo aniżeli, jako cel sam w sobie.

Dla mnie ekonomia społeczna jest formą rozwiązywania problemów, niż czymś odrębnym, co miałyby stanowić przedmiot strategii.

Zwracano uwagę, że czas i energia, które poświęconoby na tworzenie takiego dokumentu wykorzystać można w inny sposób.

Energię, którą poświęcałoby się na przygotowania strategii, przenieść można na realne działania.

Pożądaną formą usystematyzowania działań, przybierającą inną formę aniżeli strategia, zdecydowanie mniej rozbudowaną, jest plan działań.

Zamiast takiej strategii, bardziej widzę potrzebę utworzenia planu działań, który byłby utworzony wspólnie powiedzmy z doradcą.

Dokument, taki przygotowany wspólnie z doradcą pomógłby realnie rozplanować wszelkie założone działania w obowiązujących już strategiach i przedsięwziąć nowe działania związane z utworzeniem nowej spółdzielni socjalnej.

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

Realizator projektu:
Fundacja im. Królowej Polski św. Jadwigi
ul. Wczasowa 8 a, 62-040 Puszczykowo
tel. + 48 61 898 30 68
www.jadwiga.org

SUBREGION KALISKI
OWES

Rekomendacje

Badania pozwalają wysunąć szereg wniosków i rekomendacji dotyczących powstania Strategii Rozwoju Ekonomii Społecznej na terenie powiatu kaliskiego i miasta Kalisz.

- Przeprowadzona analiza dokumentów na szczeblu krajowym i regionalnym pozwala stwierdzić, że ekonomia społeczna w ostatnich latach zyskuje coraz większą uwagę. W roku 2013 i 2014 powstały dwa bardzo ważne dla rozwoju ekonomii społecznej dokumenty: Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej i Regionalny Program Rozwoju Ekonomii Społecznej w Województwie Wielkopolskim.
- Przeprowadzona analiza dokumentacji strategicznej wykazała, że zarówno w Starostwie Powiatowym jak i Urzędzie Miasta ekonomia społeczna jest przedmiotem planów działań w samorządach. W Powiatowej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych ekonomia społeczna potraktowana jest bardzo szeroko, poświęcono jej cały rozdział „Ekonomia Społeczna dla powiatu kaliskiego”, w którym przeprowadzona została diagnoza, analiza problemów oraz opracowano plan działań na rzecz rozwoju ekonomii społecznej. W związku z tym nie ma potrzeby tworzenia osobnej strategii.
- Miejska dokumentacja strategiczna i programowa w każdym obowiązującym dokumencie odnoszącym się do kwestii społecznych odnosi się do ekonomii społecznej. Planowane cele zakładają działania ukierunkowane na zwiększenie stałej puli zamówień miejskich dla podmiotów ekonomii społecznej, zakładanie nowych przedsiębiorstw społecznych i ogólne wsparcie merytoryczne przy tworzeniu tego typu instytucji.
- Przeprowadzone wywiady z przedstawicielami Urzędu Miasta i instytucji pomocy społecznej jednoznacznie wykazały, że nie ma potrzeby ani konieczności tworzenia strategii. Pomimo nieprzychylniej postawy do tworzenia takiego dokumentu, nastawienie respondentów do ekonomii społecznej jest pozytywne.
- Przeprowadzone wywiady z przedstawicielami środowiska lokalnego i przeprowadzona diagnoza stanu ekonomii społecznej oraz dokumentacji strategicznej samorządów pomogły ustalić, że nie zachodzi potrzeba tworzenia strategii na terenie powiatu kaliskiego ani miasta Kalisz.
- Działaniami ukierunkowanymi na rozwój ekonomii społecznej w mieście Kalisz powinno być utworzenie planu działań mającego na celu utworzenie spółdzielni socjalnej, której władze Miasta są chętne utworzyć. Plan taki powinien powstać przy współpracy z doradcą.

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

